

УПОТРЕБА ВЕБ-АЛАТА У НАСТАВИ СРПСКОГ КАО СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Наташа Спасић
Универзитет у Крагујевцу

TEACHING SERBIAN AS A FOREIGN LANGUAGE USING WEB TOOLS

Nataša Spasić
University of Kragujevac

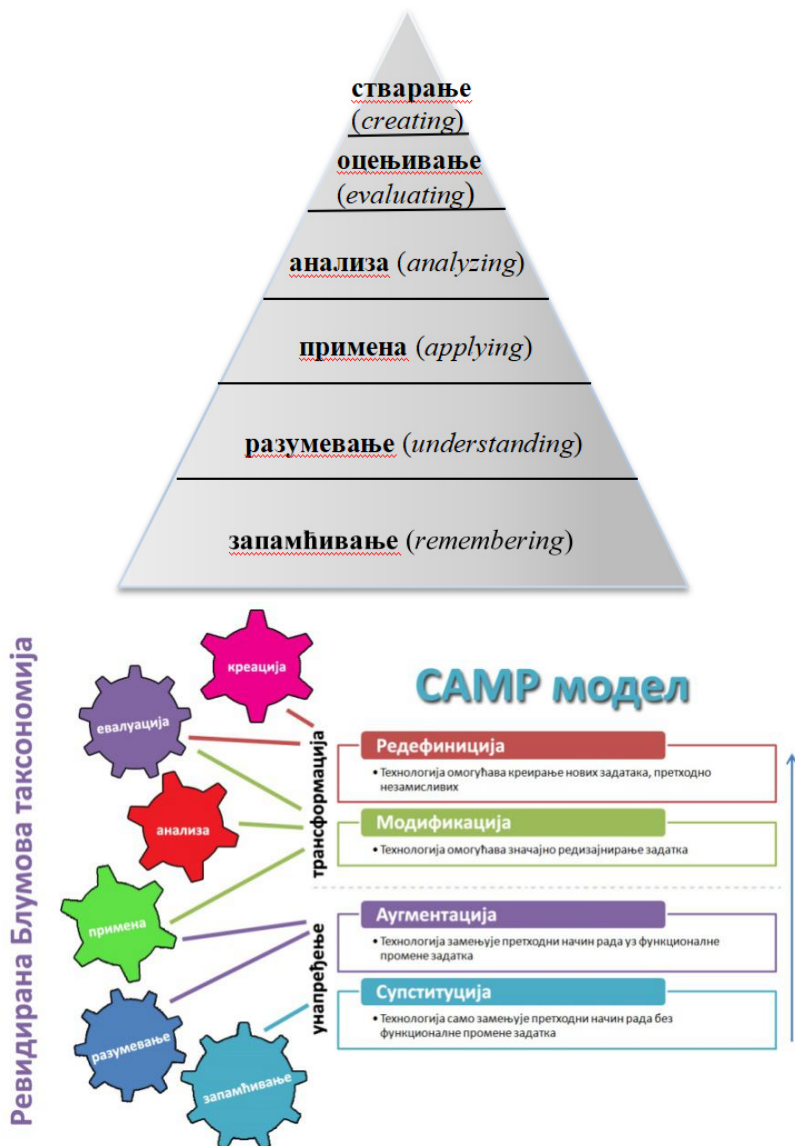
If a complex and dynamic system such as education wants to progress and achieve the highest goals, it must not lag behind the intensive and rapid social, technical and technological changes. In addition to providing factual knowledge, the teacher should encourage students' creativity and critical thinking, as well as guide them through the advanced stages of cognitive development. The possibility to choose from among diverse educational web tools satisfies various concepts in learning a foreign language. They can be harmonized with the methodological principles of obviousness, gradualness and adequacy, and visibly improve student results. The paper presents some of the web 2.0 tools with examples of how they can be incorporated into teaching.

Keywords: web tools (Web 2.0), Serbian as foreign, interactivity, communication, teaching

Увод

Полазећи од основних постулата социјално-когнитивних теорија мотивација, потребно је да сваки наставник континуирано унапређује знање и самопоуздање својих студената, а то се постиже радом на факторима који су директно одговорни за јачање вере у сопствене способности (лични фактор, фактор понашања и фактор окружења) (Топалов 2011: 49). У средишту наставног процеса налази се студент код кога се подстиче критичко мишљење, иницијатива и тимски рад. Најбољи начин да се то постигне илуструје Блумова ревидирана таксономија (слика бр. 1: Bloom's Taxonomy (Revised) 2001 према актуелној педагошкој литератури (уп. Андерсон-Кратвол/Anderson-Krathwohl 2001: 25)) на којој је представљен когнитивни рад и пут који студенти пролазе изван учионице (нижи нивои) и у учионици (виши облици

когнитивног рада: примена, анализа, синтеза и/или евалуација), где имају подршку својих вршњака и инструктора.

Слика бр. 1. Блумова ревидирана таксономија

Овај модел се још интерпретира и као САМР модел: супституција (технологије замењују претходни начин рада без функционалне промене задатака); аугментација (технологије замењују претходни начин рада уз функционалну промену задатака); модификација (помоћу технологије задаци су битно промењени); **редефиниција** (уз помоћ технологије креирамо потпуно нове задатке који су пре тога били незамисливи).

Међу факторима који могу довести до позитивног исхода учења налазе се и методе и дидактички материјали који се користе у настави као и модели на основу којих се наставни процес структурира. Модел који у пракси показује добре резултате, унапређује традиционалну наставу, подстиче активно учење у којем је одговорност учења на студентима, јесте модел *обрнуте учионице* (Бергам-Самс/Bergam, Sams 2019; Колб/Kolb 2019; Спасић/Spasić 2019). „Учионица у којој ученици имају избор и контролу над својим активностима представља повољно окружење за развој усмерења ка учењу“ (Топалов/Topalov 2011: 33) и студенти у таквој атмосфери развијају осећај одговорности, на часу пролазе кроз процесе анализе, синтезе и вредновања уз већу мисаону активност и подршку свих учесника наставног процеса, наставника и студената (Бонвел-Ајсен/Bonwell, Eison 1991).

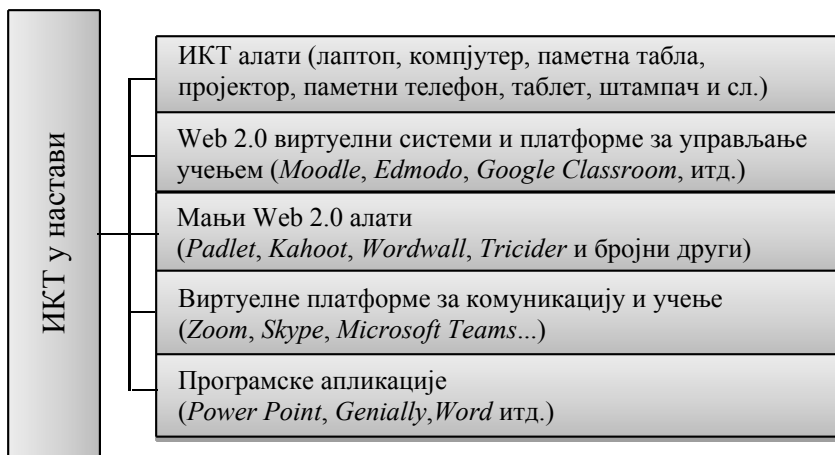
О мешовито организованој настави као најприкладнијем моделу организовања наставе у контексту образовања 21. века уз адекватан баланс између удела рада у учионици и рада уз употребу дигиталних алата, медија и технологије говорили смо у ранијим радовима,¹ а циљ овог рада биће да представимо неколико веб 2.0 алата који су посебно пријемчиви у настави српског као страног језика. Задатак нам је да покажемо најмање по један веб-алат који се може применити за остваривање сваког од нивоа исхода по ревидираној Блумовој таксономији. Дакле, захваљујући ИКТ-у долази до персонализације и активне примене знања док студенти уче кроз рад, постављају питања и/или одговарају на њих.

¹ Види Спасић 2020.

Веб 2.0 алати у настави

Употреба веб-алата зависи од педагошког контекста, циљева и задатака, жељених исхода и најважније је да употреба ИКТ-а није сама себи циљ, већ допуна уџбеницима, уџбеничким комплетима и наставним материјалима. Већина алата је интегрисана, заснована на претраживачима, веома интуитивна, односно лака за коришћење, углавном доступна и у бесплатној и у плаћеној верзији, партиципативна јер захтева увек неку реакцију полазника, лако их је пренети у дигиталну учионицу и интерактивно окружење и могу се употребљавати у свим фазама учења и подучавања.

ИКТ алатима се, у најширем смислу, могу сматрати и сви паметни уређаји који нам омогућавају примену већих и мањих веб-алата, виртуелних платформи за комуникацију и учење па све до програмских апликација широке намене што се може и графички представити.

Слика бр. 2. ИКТ у настави

За планирање и спровођење квалитетне наставе потребно је разликовати и користити дигиталне алате (софтверска решења). Широко гледано можемо их поделити на:

(1) Основне алате са широком применом (нпр. алати за обраду текста, табела и сл.);

(2) Специјализоване алате који су нашли примену у образовању (такви су алати за видео-разговоре који нису преваходно прављени за наставу, али се свакодневно користе);

(3) Наменски дизајниране образовне софтверске производе (Мудл, интерактивни дигитални уџбници, алати за тестирање, образовне игре и др.).

Циљеви (према ревидираној Блумовој таксономији) запамтити, тј. поседовати чињенично знање, разумевање, примена, анализа и креација постижу се употребом одговарајућих дидактичких материјала, прилагођеном наставом и применом веб-алата. Неки од веб 2.0 алата који су адекватни за сваки од поменутих циљева представљени су на следећој слици:

Веб 2.0 алати којима се остварују исходи према Блумовој ревидираној таксономији	Чињенично знање	<i>Prezi, PowerPoint, Padlet</i>
	Разумевање	<i>EdPuzzle, JigsawPlanet, StoryJumper</i>
	Примена	<i>MeetingWords, Voki, Storyboard, Colorillo, Woicethread</i>
	Анализа	<i>Mindmeister, Wordwall</i>
	Евалуација	<i>Tricider, Google forms, Animaker, Kahoot</i>

Слика бр. 3. Веб 2.0 алати којима се остварују исходи Блумове ревидиране таксономије

Предност мултимедијалног учења јесте разноврсност, интерактивност, флексибилност и велики број приступа различитим материјалима који су прилагођени типовима личности студената и фазама учења. У тзв. информативној фази најпожељнији су сажети прегледи аудио-визуелних материјала, док се у активној фази прибегава решавању постављених задатака (интерактивно-сти), односно у кооперативној фази долази до овладавања знањем ступањем у контакт са другим студентима и/или са наставником.

Фазе овако распоређене одговарају на неки начин нивоима учења језика А, Б и Ц.

Ми ћемо настојати да представимо по један веб-алат из сваке групе, тј. за сваки од исхода учења уз важну напомену да границе нису јасно истакнуте те се један алат може користити у различите сврхе. Анимејкер, нпр. може се користити за евалуацију или креацију како је наведено у табели, али и за разумевање и примену те је алат најефикаснији облик за учење када се правилно и сврхосходно користи.

Образовне апликације су са уделом од 8,47% треће по заступљености међу апликацијама (Статиста/Statista, 2017), а осим популарности због свих бенефита које доносе препоручују се и прописују од стране надлежних институција различитим законима и стратегијама развоја образовања (*Закон о основном образовању и васпитању* (2013), *Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године* (2012), *Стандарди опитних међупредметних компетенција за крај средњег образовања* (2013) (део о Дигиталним компетенцијама), *Оквир дигиталних компетенција – Наставник за дигитално доба 2019*) и др.

Примена веб-алата

У овом делу рада одабрали смо пет веб-алата који нису толико познати, али су врло ефикасни, а уједно веома једноставни за примену.

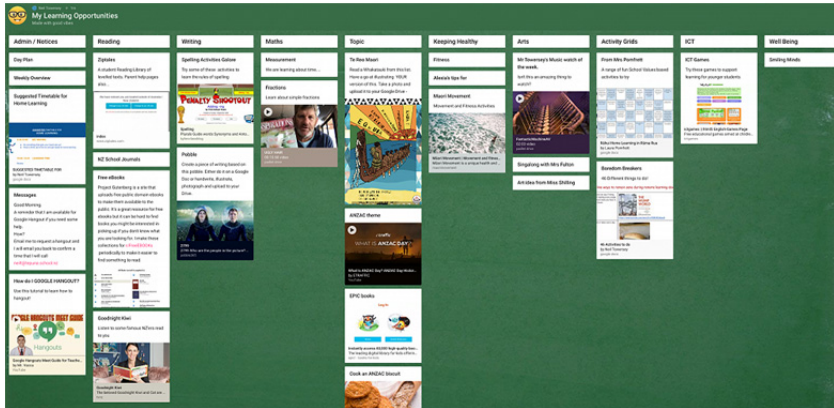
За постизање чињеничног знања препоручујемо *Падлет*

padlet као модерну верзију панона, на коме и полазници, слушаоци и предавачи постављају разноврсне садржаје са интернета или са свог рачунара. Потребно је направити зид и постављати садржај. Студентима се да адреса Падлета чиме им се омогућава приступ документима, а у оквиру овлашћења која им наставник додели, моћи ће да учествују самостално у изради зида. Представља заједнички рад у оквиру истог документа, а у складу са тим, овај алат се може користити и за креацију.

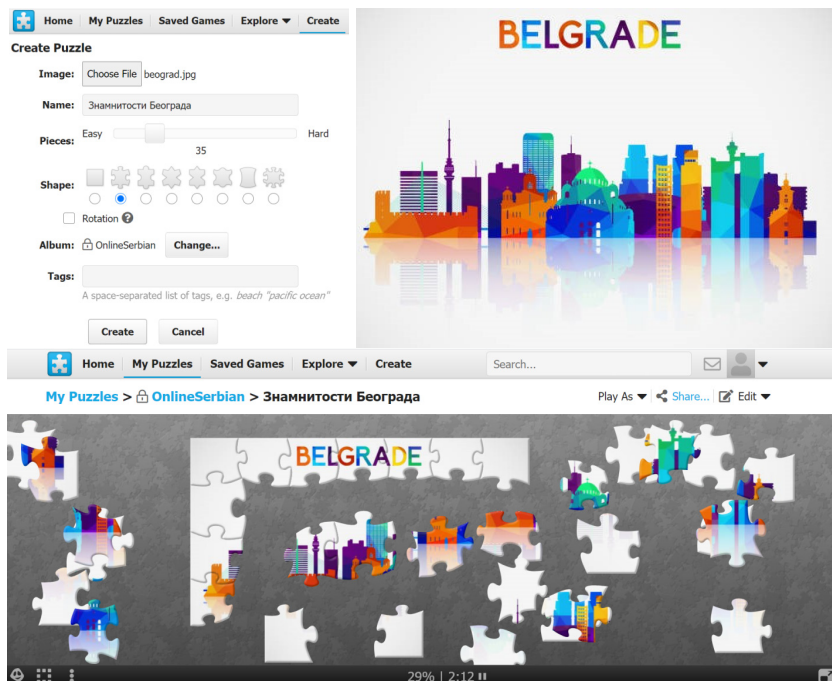
Пример: Може се користити за теме које имају више различитих становишта, за истраживачке задатке и др. У настави српског као страног језика, користили смо га на тему хране, а

задатак студената је био да додају фотографију, рецепт, видео како се припрема њихово омиљено, национално јело и сл.

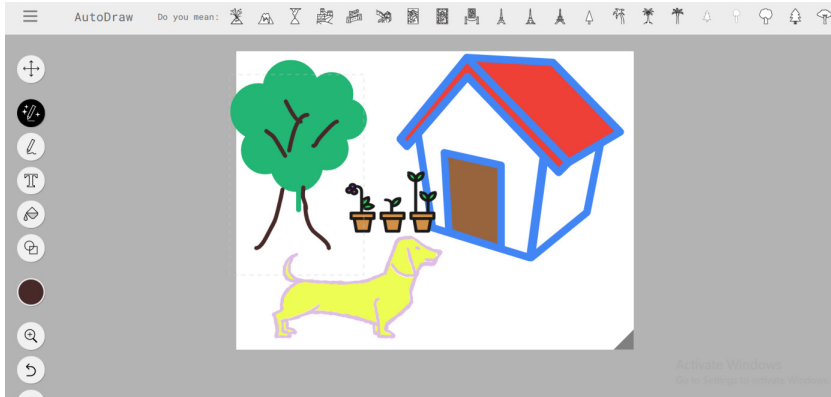
Слика бр. 4. Пример падлета

За разумевање градива могу се користити бројни алати за обраду звука, видеа, фотографија и сл. О *ЕдПазлу* смо раније говорили те сада издвајамо *JigsawPlanet* који се може применити у настави српског језика при увежбавању боја, облика и других тема или као у нашем случају за сегмент посвећен култури, јер је потребно да и тај део добије место у настави страног језика. Како се може видети на фотографијама које следе, задатак наставника је да одабере тему, фотографију, тежину слагалице, број и облик делова, остави могућност ротирања или не и препусти студентима занимљивији део слагања делова уз задатак да именују грађевине које саставе, опишу их, кажу или чују нешто о њима, посете или испричају своје или утиске својих познаника и сл.

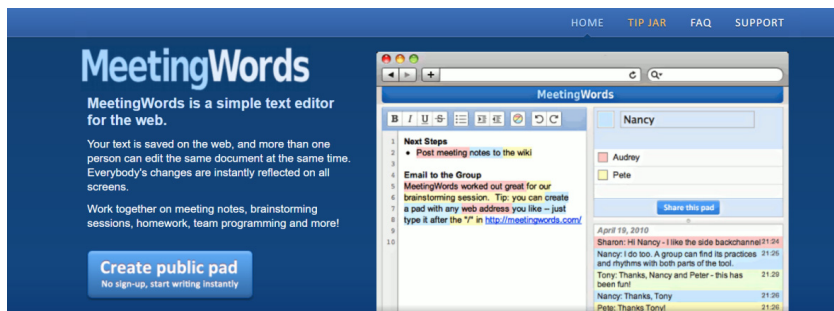
Слика бр. 5. Знаменитости Београда у слагалици

За увежбавање облика и боја, посебно за млађе полазнике, препоручујемо и програм за цртање за који није неопходна прецизност и прави уметнички таленат, већ је довољно да се само започне цртеж, а сам алат нуди различите опције на шта подсећа започето. У пракси се овај алат показао као изузетно делотворан и интересантан и старијим студентима.

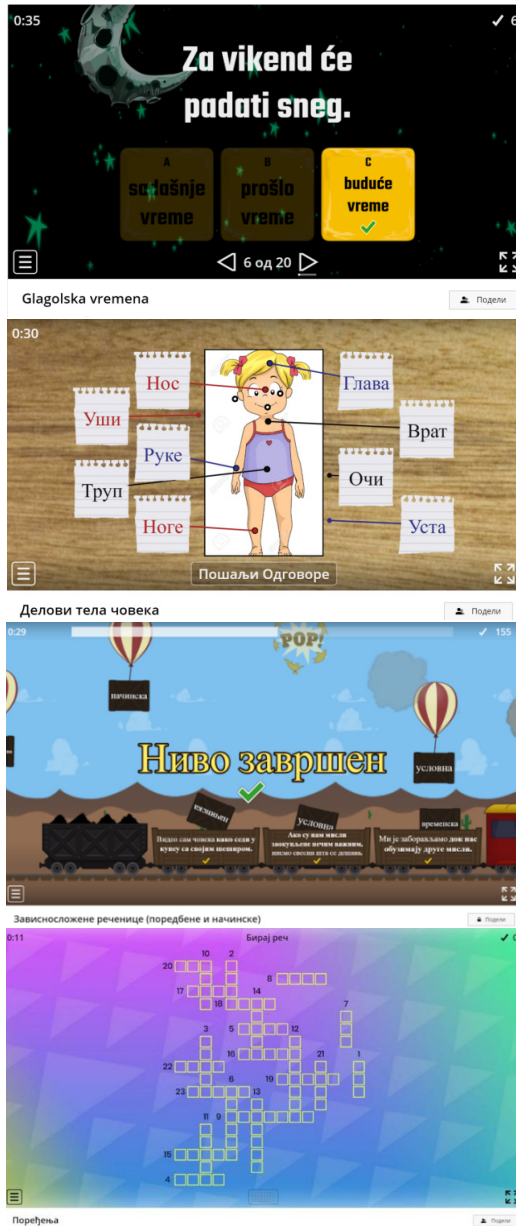
Слика бр. 6. Алат за цртање и бојење

MeetingWords је једноставан онлајн текст-едитор. Већ написани текст се може поставити на веб, а могу се и директно уносити речи, реченице, објашњења... Може учествовати више особа (применљив за групни рад), а могу сви уређивати исти документ у исто време. У реалном времену промене су видљиве свим актерима који учествују у писању текста, а сваки учесник има своју боју па се промене и лични допринос и напредак лако могу пратити. Овај једноставни алат за рад с текстом не захтева регистрацију, подстиче бољу сарадњу међу студентима, а у настави језика је посебно погодан јер је писање, као једна од продуктивних вештина изузетно значајна. На пример, наставник може задати тему, а студенти могу једни другима контролисати и исправљати грешке, могу започети причу коју ће неко други наставити, трећи завршити и сл. Могућности су неограничене, а рад се може упамтити или преузети у облику документа кад се заврши есеј, односно час.

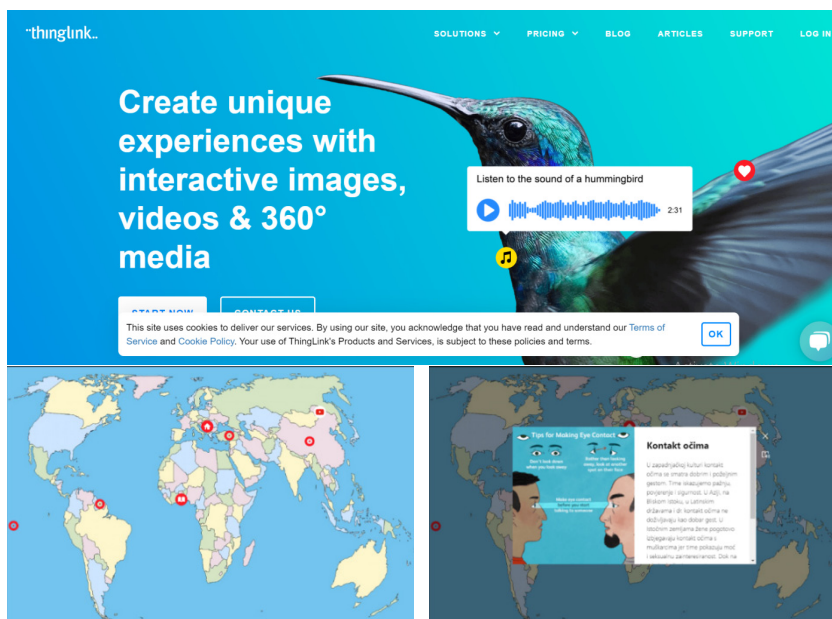
Слика бр. 7. Веб-алат за едитовање текста

Са својим бројним шаблонима, уз минималну дигиталну писменост и занемарљив утросак времена издвојио се *Wordwall* , погодан за обнављање, увежбавање и проверу знања. Ми ћемо представити само неке његове варијанте, а могућности су практично неограничене. Велика предност овог алата огледа се у томе што је преведен на српски језик и што се материјали веома лако и ефикасно могу делити са колегама и студентима. Мана је што након пет средстава и шаблона апликација захтева надградњу која се доплаћује, али ни то није велика препрека јер су износи за стандардни или професионални пакет повољни. Уз помоћ овог веб-алата могу се припремити врло садржајни задаци типолошки различити од одабирања тачног одговора, повезивања колона, односно слике и назива, објашњења, до прављења квизова, укрштеница, лавиринта и потпуно комплексних задатака који подсећају на праве игрице. Овакви задаци, богати визуалима и анимацијама прилагођени су навикама савремених генерација студента, узрасту и интересовањима, подстичу такмичарски дух и неутралишу осећај одговорности и тескобе који се јавља приликом сувопарног учења из уџбеника. Како се може видети у примерима који следе, подржана су оба српска писма (ћирилица и латиница), а у настави српског језика као страног може се користити за увежбавање глаголских времена, лексике, синтаксе итд.

Слика бр. 8. Различити типови задатака – Wordwall

ThingLink је погодан за додавање мултимедијских и интерактивних садржаја, слика или видео садржаја. Подржан је у најновијим верзијама популарних мрежних претраживача: *GoogleChrome*, *MozillaFirefox*, *InternetExplorer*, једноставан и интуитиван алат који је такође добро покривен ресурсима и видео упутствима како би корисници (предавачи) и студенти с лакоћом и у кратком времену савладали функционалност алата. Предност је што се може направити група и на тај начин студентима поделити конкретан задатак или садржај. Друга је предност могућност израде корисничких налога без уноса е-адресе, а програм на основу имена и презимена генерише корисничке налоге. На овај се начин студенти не морају самостално регистровати и уносити своје личне податке, а унутар затвореног окружења групе нико други се не може прикључити без позива. Могућност заједничких уређивања и додавања нових ознака омогућује предавачу подстицај групног рада и сарадње. Алат је добар за приказ одређеног наставног садржаја, на интересантан и иновативан начин, а поред групног, може се користити и за самостални рад студената.

Слика бр. 9. Невербална комуникација – ThingLink

Закључне напомене

У време пандемије корона-вирусом уверили смо се колико је важно да часови буду формулисани тако да се лако могу пренети у дигиталне оквире што би их учинило приступачнијим, занимљивијим, просторно и временски прилагођеним, а уједно оснажили професионалну улогу наставника.

Уз веб 2.0 алате предствљене у овом раду могу се активирати сви студенти уз привидно индивидуализован приступ, подстаћи критичко мишљење, такмичарски, али и тимски дух (по потреби) и остварити исходи учења предвиђени Блумовом таксономијом.

Полазећи од тога да је циљ наставе страног језика комуникативна компетенција, да интерактивна настава све више налази примену и у настави страних језика и да се студентима све чешће отварају могућности активне употребе страних језика путем интернета и других медија, сасвим је разумљиво да и наставници страних језика треба у наставу да уведе савремене методе рада, које дају могућност да се у настави страног језика заиста и достигне њен постављени циљ.

Веб-алати примењени у овом раду пажљиво су одабрани са циљем да одговарају наставној јединици, узрасту и склоностима студената. Конципирани су тако да унапреде и рецептивне и продуктивне вештине (слушање и читање с разумевањем, писана и орална продукција). Ипак, настојали смо да задржимо све добре стране традиционалне наставе и да их у појединим сегментима оплеменимо употребом алата. Дидактичке игре су веома инспиративне и динамичне, омиљено су наставно средство већине полазника јер на природан начин успостављају везу између игре и учења. Веома је важно да наставник добро познаје своје студенте, да задатке базира на познатим граматичким правилима и лексици, да даје јасне инструкције пре израде задатака и да конципира час тако да дидактичке игре буду креативан и сврсисходан предах од сувопарног градива, а не саме себи циљ. За ову прилику ми смо одабрали веб-алате са којима се уз релативно низак степен дигиталне писмености настава може видно унапредити.

БИБЛИОГРАФИЈА

- Андерсон,Кратвол/Anderson,Krathwohl 2001:** Anderson,L., D. Krathwohl. *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives, Complete Edition*. New York: Addison Wesley Longman, 2001.
- Бергам, Самс/Bergam, Sams 2019:** Бергам, Ц., А. Самс. *Изокрените своју учионицу*. Београд: Едука, 2019. [Bergam, Dž., A. Sams. *Izokrenite svoju učionicu*. Beograd: Eduka, 2019.]
- Блум/Bloom 1956:** Bloom, B. S. *Taxonomy of educational objectives. Handbook I: The cognitive domain*. New York: David McKay Co, Inc, 1956.
- Бонвел,Ајсен/Bonwell,Eison 1991:** Bonwell, C. C., E. J. Eison. *Active learning: Creating Excitement in the Classroom // ASHE-ERIC Higher Education Report No 1*, 1991.
- Колб/Kolb 2019:** Колб, Л. *Учење и нове технологије. Водич за планирање аутентичних часова*. Београд: Едука, 2019. [Kolb, L. *Učenje i nove tehnologije. Vodič za planiranje autentičnih časova*. Beograd: Eduka, 2019.]
- Оквир дигиталних компетенција – Наставник за дигитално доба 2019**, Београд: ЗУОВ. [Okvir digitalnih kompetencija – Nastavnik za digitalno doba 2019, Beograd: ZUOV.] <https://zuov.gov.rs/wp-content/uploads/2019/08/2019_ODK_Nastavnik-za-digitalno-doba.pdf>, 22. 02. 2020.
- Спасић/Spasić 2019:** Спасић, Н. Примена и оправданост модела *обрнуте учионице*. // *Савремена проучавања језика и књижевности. Зборник радова са X научног скупа младих филолога Србије*, година X, књ. 1. Крагујевац: ФИЛУМ, 227 – 236. [Spasić, N. Primena i opravdanost modela *obrnute učionice*. // *Savremena proučavanja jezika i književnosti. Zbornik radova sa X naučnog skupa младих filologa Srbije*, година X, књ. 1. Крагујевац: FILUM, 227–236.]
- Спасић/Spasić 2020:** Спасић, Н. Модерне технологије у контексту образовања 21. века // *Савремена проучавања језика и књижевности. Зборник радова са XI научног скупа младих филолога Србије*, година XI, књ. 1. Крагујевац: ФИЛУМ, 241 – 253. [Spasić, N. Primena i opravdanost modela *obrnute učionice*. // *Savremena proučavanja jezika i književnosti. Zbornik radova sa XI naučnog skupa младих filologa Srbije*, година XI, књ. 1. Крагујевац: FILUM, 241–253.]
- Стандарди квалитета уџбеника 2010**. [Standardi kvaliteta udžbenika 2010.] <http://www.nps.gov.rs/wp-content/uploads/2010/02/Standardi-kvaliteta-udžbenika_cir.pdf>, 28. 04. 2020.

- Стандарди општих међупредметних компетенција за крај средњег образовања 2013.** [Standardi opštih međupredmetnih kompetencija za kraj srednjeg obrazovanja.] <http://www.ceo.edu.rs/images/stories/obrazovni_standardi/Opsti_standardi_postignuca/MEDJU_PREDMETNE%20KOMPETENCIJE.pdf>, 22. 02. 2020.
- Статиста/Statista 2017:** Statista. *Number of available applications in the Google Play Store from December 2009 to June 2017.* <<https://www.statista.com/statistics/266210/number-of-available-applications-in-the-google-play-store/>>, i <<https://www.statista.com/statistics/270291/popular-categories-in-the-appstore/>>, 18.01. 2021.
- Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године 2012.** // *Службени гласник РС*, бр. 107. [Strategija razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine 2012. *Službeni glasnik RS*, br. 107.]
- Стратегије развоја културе Републике Србије од 2017. до 2027.** (нацрт, 30. мај 2017). [Strategije razvoja kulture Republike Srbije od 2017. do 2027. (nacrt, 30. maj 2017).] <<http://www.kultura.gov.rs/docs/dokumenti/nacrt-strategije-razvoja-kulture-republike-srbije-od-2017--do-2027-/-nacrt-strategije-razvoja-kulture-republike-srbije-od-2017--do-2027-.pdf>>, 24. 12. 2020.
- Топалов/Topalov 2011:** Topalov, J. *Motivacija u nastavi stranog jezika.* Novi Sad: Filozofski fakultet, 2011.